

GEBELİK NEDİR

Prof. Dr. Seyfettin ULUDAĞ

İ.Ü.Cerrahapaşa Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum
Anabilim Dalı

GİRİŞ

Gebelik nedir ? sorusuna herkesin vereceği yanıt, çok basit ve yalındır. “Gebelik”, bedensel ve ruhsal olgunluğa ulaşmış karşı cinslerin üreme iç dürtüsü ile yaşadıkları cinsellik sonrasında kadın vücudunda yuvalanmış olan döllenmiş yumurtanın büyüme ve gelişmesi ile özellenen “annelik” durumudur. Ancak “gebelik” ve “gebelik sürecine” bu kadar yalın ve basit anlamlar yüklemek de bir diğer bakışla gebeliği gerektiği gibi algılayamamak anlamına gelir. Biraz geniş ve birazda çok boyutlu düşünüldüğünde, gebelik çok büyük mesajları ve anlamları içeren büyük bir olaydır. Evren de yaşamı, yaşamın doğuşunu ve yaşamın gizemli evrimini gözler önüne sermektedir. Gebeliğin oluşumu ile bebeğin doğumu arasındaki süreç, günümüzde bile bilinmeyenlerle dolu bilgiler yumağıdır. Her annenin gebeliğini sağlıklı sonlandırmak ve sağlıklı bir bebeği doğurtmak uğraşısı içinde olan bir doğum hekimi olarak gebeliğe farklı noktalardan bakmaya çalıştım.

“Gebelik”, tek hücreden insan gibi mükemmel bir organizmaya geçişin tekrarlanabilen ve gözlenebilen evrimsel gösterisidir.

Dünyamızda, 2 milyar yıl önce suda başlayan tek hücreli yaşamın su yüzüne çıkışı çok daha geç dönemlerde olmuştur. Günümüzden yaklaşık 1 milyar 600 milyon yıl önce, hayvanlar aleminin başlangıcını teşkil eden bakterilerin ortaya çıktığı, Güney Afrika, Groenland ve Avustralya’daki tortullarda bulunan fosillerde çekirdeği bulunan ökaryot hücrelerin varlığı ile jeologlar tarafından ortaya konulmuştur. Tek hücrelilerde hücre çekirdeğinin oluşması, çok hücreli organizmaların oluşumuna zemin hazırlayan “genetik yük ve belleğin” nesilden geçmesini sağlayan evrim basamağında önemli bir aşamadır. Bu sayede yer yüzü yaşamı hızla değişime uğramış, doğal yaşı 600 milyon yılı geçen kayalarda çok hücreli canlılara ait fosillere rastlanmıştır. Takip eden yıllarda, hayvanlar aleminde hızla bir çeşitlenme dönemi başlamış ve günümüze kadar 2-3 milyon türe ulaşmıştır.

Çok hücreli türlerin çeşitlenmesi ve bu çeşitliliğin günümüze ulaşmasında, ve hatta bundan sonra da sürdürülebilmesinde “cinsellik” önemli bir işlev üstlenmiştir. Yaşamın değişimci ve devindirici gücü olan “cinsellik” aynı zamanda eşler arasında da toplumsal bağları da kurmaktadır. İşte bu bağın ilk ve en güçlü halkası “gebelik” ve doğum ile ortaya çıkan bebektir. Gebelik ve doğum sayesinde, “yaşam”, her defasında kendisini yeniden üretmektedir. Üstelik bu kadar mükemmel bir olayın oluşunda tek geçerli kuramın, fizyolojik ve biyolojik bakımdan sağlıklı birey olmanın yeterli olduğu görülmektedir. Gebelik aynı zamandan sağlık olmak demektir. Bu kuram insanlar için olduğu kadar hayvanlar için de geçerlidir.

Gebelik bir seçim ve şifrenin çözümüdür. Neslin bekası için hücre çekirdeğinde saklanan sır ve zenginliklerin hayat bulmasıdır.

Adet ortasında fırlatılan yumurta (ovum), tuba uterinanın ampuller bölümünde sperm ile karşılaştığında yüzlerce sperm içinden birini seçme yeteneğine sahiptir. Bu işlev doğanın kadına bahşetmiş olduğu bir yetenektir. Döllenme sürecinde olan bu seçim gerçek yaşamda da öyle değildir ? Bizler, seçtiğimizi zanneden zavallı erkekler, aslında eşlerimiz tarafından hepimizin seçilmiş olduğumuzu hiçbir zaman unutmamalıyız. ***Bu bakış açısı ile gebelik bir seçimdir.*** Bu Seçim sağlıklı bir nesil için yapılmakta ve bu önemli görev de kadına verilmiştir.! Bu görev gereği, toplumda kadın, biyolojik ve sosyal anlamda geleceği şekillendiren bir konumdadır . Toplum yaşantısında kadının çok önemli bir yerde olduğunu ,***Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk*** “ kadınlarımız erkeklerden daha çok aydın, daha çok eğitilmiş ve daha çok bilgili olmak zorundadırlar“ sözü ile vurgulamaktadır. O halde sağlıklı bir toplum için mutlaka her bakımdan sağlıklı ve eğitilmiş kadınlara ihtiyacımız vardır. Bunu sağlamak görevi, başta siyaset kurumu olmak üzere herkese düşmektedir. Kadınlarımız da, doğanın kendilerine verdiği bu konumu, erkeğin gerisinde kalmadan talep etmelidirler.

Hücre çekirdeğinde yer alan kromozomlar kalıtsal unsur olan genlerin oluşturduğu DNA çift sarmalını ihtiva ederler. İnsan vücudunda bulunan yaklaşık 3 trilyon hücrenin çekirdeğinde yer alan, ovumun (kadın yumurtası) döllenmesi ile anne ve babadan gelmiş olan, 1 çifti cinsiyeti belirleyen olmak üzere, 23 çift kromozom yada 46 kromozom bulunur.

DNA 'yı oluşturan Nükleik asitlerin temel taşı “*purin*” ve “*primidin*” bazlarıdır. DNA çift sarmalı iki purin (*Adenin*, *Guanin*,) ve iki primidin (*Timin* ve *Sitozin*) bazlarından oluşmuştur. Tüm kromozomlar üzerinde yer alan toplam uzunluğu 2 metre olan DNA sarmalı, bir başka deyişle 4 harfle yazılmış bir şifre dizidir. **A, G, T,S** harfleri ile yazılmış olan bu şifre dizini, insan gibi mükemmel bir canlıyı oluşturan yaklaşık 80 bin proteinin sentezini, insan protein yapısında bulunan 20 amino asit ile gerçekleştirir. Bir başka deyişle insanı oluşturabilmek için, amino asitleri temsil eden 20 harfli bir klavyeyi kullanır. Bu sayede kişiye özgü **fenotip** (dış görünüm) belirlenir. Gebelik, olağanüstü bir düzen ve sistem içinde tek hücreden milyarlarca hücreyi kapsayan bir Organizmanın, “**insanın**” oluşması ve bir yaşam gizeminin ve saklanmış şifrelerin çözümüdür.

Tek hücreden mükemmel
bir organizmaya dönüşüm

Gebelik, yaşam için evrensel ve evrimsel kanıttır.

Yer yüzünde yaşamın oluşumu milyarlarca yıllık bir zamanı almıştır. En basit canlı olan hücrenin oluşumu öncesinde, atomun moleküle dönüşü, moleküllerden DNA gibi zikir moleküllerin sentezi ve takiben yapısal moleküllerin ve nihayetinde hücrenin oluşumu süreçlerini, zigotu oluşturan insanın germ hücreleri olan **ovum** ve **sperm'in** olgunlaşmaları öncesinde yaşanmaktadır. Hücre en basit canlıdır, Hiçbir canlı, hücre aşamasından geçmeden organizma olamaz. İşte milyarlarca yıldan beri özenle oluşmuş bu süreç ovumun sperm tarafından döllenmesine kadar her gebelik öncesi tekrarlanmaktadır.

DNA sarmalı üzerinde çeşitli uzunlukta kodlanmış ve A,G,T ve S harfleri ile yazılmış insanda protein sentezini yöneten dizinlere “**gen**” adı verilir. Bu gen dizinlerine “**genotip**” ismi verilir. İnsan genom çalışması, iki insan arasındaki gen farkının % 0.1 düzeyinde olduğunu göstermiştir. Bu çalışmaya göre 30 bin gen saptanmıştır. Genom çalışması evrim teorisinin teori ötesinde bir gerçek olduğunun en iyi göstergesi olmuştur. Fare genlerinin %99,9'u sirke sineği genlerinin % 61'ı ve solucan genlerinin %43'nün insan genleri ile benzer olduğu belirlenmiştir. Bu yönden bakıldığında gebelik yaşam için evrensel ve evrimsel bir kanıttır.

Gebelik “ana “ olmaktır. Gebelik “baba” olmaktır.

Kadın ve erkek, birbirine denk, birbirini tamamlayan, insan toplumunun iki ana ögesidir. İki cins arasındaki eşitlik, insanlık tarihi boyunca hep değişkenlik göstermiş ve daha da ötesi kadın aleyhine bozularak erkek egemen bir toplum yaratılmaya çalışılmıştır. İlk çağlarda, kendine benzer bir canlıyı doğuran kadının “**Tanrısal**” bir yeteneğe sahip olduğu düşüncesi kabul görmüştür. Ünlü düşünür **Hız Mevlana**, 13.yy’da, **Kadınlar için “Hak nurudur. sevgili değil, sanki yaratıcıdır,yaratılmış değil” diyerek gebelik ve doğum ile kadının ana olmasını “sanki yaratıcı”** diyerek Tanrısal bir özellik olarak nitelemiştir. Daha sonra insanlar tarafından kabul edilmiş olan tüm dinlerde, farklı derecelerde olsa da kadın erkek arasındaki eşitlik bozulmuş ve erkek egemenliği öne çıkmış yâda çıkarılmıştır. Kadının sosyal yaşamdan uzaklaştırılması ve eğitiminin kısıtlanmış olması, böyle bir sonucun, toplumlarda ortaya çıkışının önemli sebepleri arasında yer almıştır. 21.yy da bile kadının sosyal yaşamdan uzaklaştırma çabaları ne yazık ki devam etmektedir. Ancak, tarih sürecinde, çeşitli kültür ve medeniyetlerde, kadın açısından tek değişmez yüce konum “**ana**”lık olmuştur. “**Annelik**”, tüm zamanlarda ve kültürlerde kadını yücelten bir durum ve önemli sosyal merteye olarak kabul edilmiş, ve kadını toplumda saygı duyulan konuma getirmiştir. Baba olmak da en azından annelik kadar gurur verici bir durum ve konumdur. Toplumdaki kişilere baktığımızda anne ve baba olan insanların çevresi ile daha barışık, hoşgörülü, ve toplumsal değerleri benimsemiş olarak görebiliriz. Bu bakış açısı ile “**gebelik**” “annelik” ve “babalık” kavramları ile birlikte herkes için yeni bir umut ve mutluluk kaynağıdır. Bu mutluluklar, doğacak bebeğin eğitimi, sağlığı ve geleceği güvence altına alınabilmiş olması ile sınırlanmıştır. Aksi takdirde, her gebelik ve doğum mutsuzluk kaynağı olabilir.

Gebelik hoşgörü ve sevgidir. Anne ve baba için ömür boyu özveridir.

Döllenmiş yumurta yani zigot’un uterus (rahim) içine yuvalanması ile gebelik başlar. Büyüyen ve gelişen hücre ve dokular tamamen anne dokularından antijenik bakımdan farklıdır. Bir başka anlamda anne vücuduna eklenmiş yabancı dokular karakterindedirler. Gebelik bu özelliği ile anne için bir “**allograft**” dır. Her anne çocuğuna her çocukda annesine gerektiğinde doku ve organlarını çok istemesine rağmen veremez. Doku uyumsuzlukları görülür ve tedavi amaçlı verilmiş doku yada organlar vücut tarafından atılır yada harap edilir. Ancak gebelik allograft olmasına rağmen gebeliğin başlangıcı ile annede gelişen “**biyolojik hoşgörü**” sayesinde gebelik

atılmaz, yok edilmez. Biyolojik hoşgörü gebelik hormonu HCG (“Human Chorionic Gonadotropin”) ve gebelikte süresince salınım miktarları artmış olan Progesteron, Östrojen hormonları sayesinde hücrel immünite de etkin olan T Lenfositleri baskılanır. Gebelik kesesinin rahim iç yüzeyine temas eden tabakası olan koriyon epiteli tarafından blokan antikolar üretilir. Bunların neticesinde hücrel bağışıklık baskılanarak gebeliğin yabancı bir doku gibi atılması ve yok edilmesi önlenir.

Biyolojik olarak gelişen hoşgörü ile birlikte plasenta tarafından salgılanan çok sayıda hormonlar ve annede oluşan gebeliğe özgü biyolojik ve psikolojik değişimler annede sevgi ve şevkat tohumlarını filizlendirir. İlerleyen dönemlerde gebelik sosyal hoşgörü ve merhamet duygularını da tetikler, geliştirir. Geleceği kuracak ve kurtaracak eğitilmiş nesilleri yetiştirmek için, gebelikte birlikte annede başlayan bu değişimlerin toplumun her katmanında yerleşmesi ve yeşermesi gerekmektedir.

Gebelik ve doğum bir kadın ve aile için mutluluk kaynağı olduğu kadar, bazan istenmeyen sonuçlarında kaynağı ve habercisi olabilir !

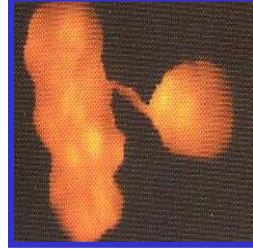
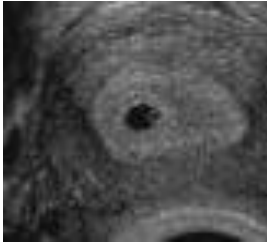
Dünyada ve ülkemizde 12-19 yaş arası genç kadınların ölüm nedenlerinin başında gebelik ve doğuma bağlı nedenler birinci sırada yer almaktadır. Ergen ve erken yaş evlilikleri sonucunda oluşan gebeliklerde, 20 yaş sonrası gebeliklere göre gebeliğin seyri, doğum ve bebeğe ait sorunlar bakımından istenmeyen sonuçlar daha sıkca görülürler. Erken yaş gebelikleri , iki gebelik arasındaki sürenin 2 yıldan daha kısa olması, hastane dışında doğum yapmak ve gebelik süresince yeterince bakım ve tedavi hizmeti alamamak gibi nedenler anne ölüm oranlarını artırmaktadır. Ülkemizde 2007 yılı itibari ile anne ölüm oranı 100.000 de 20 civarındadır. Bu oran kabul edilebilir oran değildir. Çünkü uygar diye tanımladığımız ülkelerde anne ölüm oranı 100 000 de 5-9 arasındadır. Bizim de en kısa süre içinde anne ölüm hızını 100 000de 10 rakamının altına indirmemiz gerekmektedir. Çeşitli nedenlere bağlı istenmeyen bir gebelik, kadını bir obje gibi gören toplumlarda ne yazık ki bazan cinayet, bazan ölüm ve bazan da intihar nedeni olabilmektedir.!

Gebelik bir süreç, doğum ise yeni bir başlangıçtır.

Gebeliğe çok daha fazla anlamlar yükleyebiliriz. Kısaca, “**gebelik**”, bir “**süreç ve sonuç**”, “**doğum**” ise yeni başlangıçtır. Bu bakış açısı ile **Yunus Emre** ‘nin düşüncesi ile “**gebelik**”, ete ve kemiğe bürünüp “**insan**” olarak görünmenin başlangıcı ve yoludur. **Doğum**, eğitim ile, “İnsan” olmaya aday “bebeğin” hayata sunumudur. Var olmaya doğan bebeklerimizi sağlıklı büyütmek, ve eğitmek için aile dışında da toplumun her kesimine önemli görevler düşmektedir. Bu anlamda “gebelik ve doğum” toplumun bekası için başta anne ve babaya verilen bir “**sorumluluk ve yükümlülüktür**”!.

İŞTE GEBELİK BU DUR.!

Başlangıç,,,,,,,,,

Rahim içine, tek hücre olan döllenmiş yumurta “**zigot**” un yuvalanması ile başlayan büyüme, gelişim, farklılaşma, olgunlaşma süreci. Doğum ile yeni bir başlangıç.....

Doğum ve doğum sonrası...

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1-Cunnigham F G, Mac Donald PC, Gant NF, et al: Infections, Williams Obstetrics, 20.Editions, Prentice- Hall International Inc. 1997.

2-Picq P, Digard J-P, Cyrulnik B Matignon KL: hayvanların en güzel tarihi, Cev: Onaran B: Türkiye İş Bankası Kültür yayınları, 2000

3- Uludağ S: Kadın Hastalıkları Ve Doğum Ders Kitabı: Üniversitesi Yayın No: 4897, Cerrahpaşa Tıp fakültesi yayın No: 274, ISBN 978-975-404-854-4, İstanbul, 2009

4-Simpson J L, Golbus MS: Genetics In Obstetrics & Gynenecology. Second Edition, W.B Saunders Company, London. 1992

5-Drugan A, Johson MP, Evans MI: Principals of inheritance .In Evans MI edt: Reproductive risks and prenatal diagnosis. Appleton & Lange,California,1992.

6- Uludağ S: Fetal Yüz. *In Belce A, Çağdır A S(Eds) Yüzle Yüzleşme. Adli Tıp Kurumu Yayın No: 20, sayfa 27-34, 2009*

7-Toy E, Baker B, Ross P,Gilstrap LC: Case Files; Obstetrics &Gynecology, Lang medical Boks, Mc-Graw-Hill, 2003, Çeviri Ed; Uludağ S: Olgu Dosyaları; Obtetrik & Jinekolojji, Nobel Tıp Kitapevi, 2007

8- <http://mevlanasozleri.com>